

Skatteutskottets betänkande 2024/25:SkU4

Flexibla regler för utbetalning från pensionsförsäkring och pensionssparkonto

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändringar i inkomstskattelagen. Ändringarna innebär bl.a. att det under de första fem utbetalningsåren är möjligt att göra uppehåll i en påbörjad utbetalning av ålderspension och efterlevandepension från en pensionsförsäkring och även att förlänga utbetalningstiden efter att den har påbörjats. Regeringen föreslår att femårsregeln kompletteras med undantagsbestämmelser som anger hur kommande utbetalningar ska göras om den försäkrade gör ett sådant uppehåll. Det lämnas även förslag på hur utbetalningstiden ska bestämmas om den försäkrade väljer att förlänga utbetalningstiden efter det att utbetalningar har påbörjats. Motsvarande ändringar föreslås även för utbetalning från pensionssparkonto.

Syftet med de föreslagna ändringarna är att möjliggöra en mer flexibel pensionering.

De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 2025.

Behandlade förslag

Proposition 2023/24:159 Flexibla regler för utbetalning från pensionsförsäkring och pensionssparkonto.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Bakgrund	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	4
Utskottets överväganden.....	6
Flexibla regler för utbetalning från pensionsförsäkring och pensionssparkonto	6
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	10
Propositionen	10
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	11

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Flexibla regler för utbetalning från pensionsförsäkring och pensionsparkonto

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2023/24:159.

Stockholm den 15 oktober 2024

På skatteutskottets vägnar

Niklas Karlsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Niklas Karlsson (S), Per Söderlund (SD), Boriána Åberg (M), Hanna Westerén (S), Eric Westroth (SD), Kalle Olsson (S), Fredrik Ahlstedt (M), Ida Ekeröth Clausson (S), Bo Broman (SD), Marie Nicholson (M), Ilona Szatmári Waldau (V), Cecilia Engström (KD), Annika Hirvonen (MP), Mauricio Rojas (L), Erik Hellsborn (SD), Patrik Björck (S) och Anders Karlsson (C).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2023/24:159 Flexibla regler för utbetalning från pensionsförsäkring och pensionssparkonto. Det har inte väckts några motioner med anledning av propositionen.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag återges i bilaga 2.

Bakgrund

Pensionsgruppen är en blocköverskridande arbetsgrupp som består av företrädare för samtliga riksdagspartier. Pensionsgruppens uppgift är att värna pensionsöverenskommelsen och att vårda pensionsreformen och dess grundläggande principer.

Den 26 oktober 2023 kom Pensionsgruppen överens om att genomföra en översyn med målet om ett mer flexibelt uttag av tjänstepensionen. Den bygger på Pensionsgruppens överenskommelse från 2017 om en översyn av avdragsreglerna för tjänstepension och om möjligheten att göra uppehåll i pensionsutbetalningarna och förlänga utbetalningstiden efter att pension börjat betalas ut.

Efter Pensionsgruppens överenskommelse 2023 har promemorian Flexibla regler för utbetalning från pensionsförsäkring och pensionssparkonto utarbetats inom Finansdepartementet. I promemorian lämnas förslag som syftar till att möjliggöra en mer flexibel pensionering.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Sparande till pension är i vissa avseenden skattemässigt gynnat och därför finns det särskilda krav uppställda för att säkerställa att sparandet verkligen är till pensionen och inte en vanlig kapitalplacering. Ett sådant krav är den s.k. femårsregeln som innebär att kapitalet i en pensionsförsäkring eller på ett pensionssparkonto, som ska betalas ut när den försäkrade eller pensionsspararen har uppnått en viss ålder, inte får betalas ut under en kortare tid än fem år. Pensionen ska under de första fem åren betalas ut med samma belopp vid varje utbetalningstillfälle eller med stigande belopp.

I propositionen lämnas förslag som innebär att det under de första fem utbetalningsåren är möjligt att göra uppehåll i en påbörjad utbetalning av ålderspension och efterlevandepension från en pensionsförsäkring och även att förlänga utbetalningstiden efter att den har påbörjats. Regeringen föreslår därför att femårsregeln kompletteras med undantagsbestämmelser som anger hur kommande utbetalningar ska göras om den försäkrade gör ett sådant

uppehåll. Det lämnas även förslag på hur utbetalningstiden ska bestämmas om den försäkrade väljer att förlänga utbetalningstiden efter det att utbetalning har påbörjats. Motsvarande ändringar föreslås även för utbetalning från pensionssparkonto. Syftet med de föreslagna ändringarna är att möjliggöra en mer flexibel pensionering.

De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 2025.

Utskottets överväganden

Flexiblare regler för utbetalning från pensionsförsäkring och pensionssparkonto

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ändringar i inkomstskattelagen.

Bakgrund och gällande rätt

Reglerna om avdrag för tryggnad av pension bygger på principen att endast kostnader som tillgodoser ett egentligt och varaktigt pensionsbehov och som är rimliga ska få dras av. Denna princip uttrycks inte direkt i lagtexten utan återspeglas i stället i kvalitativa och kvantitativa villkor som måste uppfyllas för att avdrag ska medges. Tryggnad inom dessa ramar och villkor faller inom ett skattegynnade område genom att arbetsgivaren får dra av kostnaden och förmånen är skattefria för arbetstagaren.

Avdragsrätten för pensioner som betalas ut av arbetsgivaren följer av allmänna bestämmelser i inkomstskattelagen (1999:1229), förkortad IL. Om vissa förutsättningar är uppfyllda kan en arbetsgivare få avdrag för kostnader för att trygga framtida pensionsutgifter redan i takt med att pensionen tjänas in. Arbetsgivares avdragsrätt för sådana kostnader regleras i 28 kap. IL.

De kvalitativa villkoren anges i 58 kap. IL där försäkringar delas in i två huvudgrupper, pensionsförsäkringar och kapitalförsäkringar. De kvalitativa villkoren tar sikte på själva pensionsutfästelsen och omfattar all pension. Villkoren för en pensionsförsäkring blir därmed gällande oavsett vilken tryggnadsform arbetsgivaren väljer.

Bestämmelser om pensionssparkonto finns i 58 kap. 21–33 §§ IL. Ett pensionssparkonto är ett sådant konto som avses i 1 kap. 2 § lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande och som uppfyller de villkor som uppställs i inkomstskattelagen. Ett pensionssparkonto är ett sparande utan försäkringsinslag och kontohavaren kallas därför för pensionssparare. För utbetalningar från pensionssparkonto gäller motsvarande regler som för pensionsförsäkring (58 kap. 23–25 §§ IL).

Femårsregeln

Ålderspension från en pensionsförsäkring eller ett pensionssparkonto kan betalas ut så länge den försäkrade eller pensionsspararen lever (livsvarig ålderspension). Den kan också betalas ut under en viss tid (temporär ålderspension). Med ålderspension avses utbetalning av belopp från en pensionsförsäkring enligt 58 kap. 6 § 1 IL och från ett pensionssparkonto

enligt 58 kap. 23 § 1 IL. Det är sådana utbetalningar som görs till den försäkrade eller pensionsspararen när denne uppnått en viss ålder.

Vissa formkrav ställs upp på utbetalning av ålderspension, som t.ex. att ålderspension normalt inte får börja betalas ut före 55 års ålder. Vidare måste ålderspension som inte upphör före 65 års ålder betalas ut under minst fem år och under de första fem åren med samma belopp vid varje utbetalningstillfälle eller med stigande belopp (den s.k. femårsregeln). Om pensionen ska upphöra vid 65 års ålder får den dock betalas ut under minst tre år.

Syftet med förbudet mot att sänka utbetalningarna under den inledande femårsperioden är att pensionsutbetalningarna ska fördelas så att de tillgodoser ett varaktigt pensioneringsbehov och att avdrag inte ska kunna medges för en försäkring utan pensionssyfte som i praktiken fungerar som en kapitalförsäkring (jfr prop. 1950:93 s. 171, prop. 1975/76:31 s. 119 och prop. 1989/90:34 s. 57). Förbudet mot att sänka pensionsbeloppet under de första fem åren omöjliggör att ett stort belopp betalas ut initialt och därefter endast obetydliga belopp löpande under fem år.

Femårsregeln uppställer bara restriktioner för utbetalningarna under de första fem åren efter det att utbetalning har påbörjats.

Propositionen

Med hänsyn till samhällsutvecklingen och i syfte att öka möjligheterna att växla mellan arbetsliv och pension anser regeringen att villkoren för utbetalning av ålderspension bör justeras så att de bättre återspeglar dagens behov av en mindre rigid och mer individanpassad pensionering.

Genom regeringens förslag införs det ett undantag i den s.k. femårsregeln som gör det möjligt för den försäkrade att under de första fem utbetalningsåren göra uppehåll med utbetalningarna från en pensionsförsäkring som avser ålderspension eller efterlevandepension. Det blir också möjligt att förlänga utbetalningsperioden under de första fem utbetalningsåren.

De föreslagna ändringarna innebär inte att det införs några nya villkor för pensionsförsäkring eller pensionssparkonto. Femårsregeln föreslås fortfarande gälla som huvudregel och villkor för hur utbetalningarna ska göras. Ändringarna innebär endast att det tydliggörs att femårsregeln inte hindrar uppehåll i utbetalningarna och att det införs ett undantag från kravet på utbetalning med samma eller stigande belopp när det görs en förlängning av utbetalningstiden under de första fem utbetalningsåren. De nya bestämmelserna anger också hur utbetalningarnas storlek ska bestämmas om det görs ett sådant uppehåll eller en förlängning.

Uppehåll med utbetalningarna

Regeringens förslag gör det möjligt att under de första fem åren av en pågående pensionsutbetalning göra ett eller flera uppehåll med utbetalningarna. Ett skäl till ett sådant uppehåll i utbetalningarna kan t.ex. vara ett önskemål om att återuppta ett förvärvsarbete under utbetalningstiden, vilket

tillfälligt minskar behovet av pension. För att säkerställa periodiciteten i utbetalningarna bör det dock fortfarande ställas krav på samma eller stigande belopp under den tid som kvarstår av femårsperioden efter uppehållet. Pensionen kan således inte heller efter den nu föreslagna ändringen betalas ut som ett engångsbelopp under de första fem åren. Efter ett uppehåll i utbetalningen bör pensionen, under den tid som återstår av femårsperioden, betalas ut med samma eller stigande belopp jämfört med den senaste utbetalningen före uppehållet.

Förlängning av utbetalningstiden

Femårsregeln i dess nuvarande lydelse uppställer inga hinder för att förkorta utbetalningstiden efter det att utbetalning påbörjats. Utbetalningstiden får dock inte bli kortare än fem år. Det bör emellertid också vara möjligt att under de första fem åren förlänga utbetalningstiden efter det att utbetalning har påbörjats.

När utbetalningstiden förlängs blir varje utbetalning lägre eftersom ett givet belopp nu ska betalas ut under en längre period. Det bör därför införas ett undantag från kravet på att utbetalningarna ska göras med samma eller med stigande belopp när utbetalningstiden förlängs under de första fem utbetalningsåren.

Efter en förlängning bör villkoret om att utbetalning ska göras med samma eller med stigande belopp, under den tid som kvarstår av femårsperioden, bedömas med hänsyn till den första utbetalningen efter förlängningen. I syfte att tydliggöra detta har en sådan bestämmelse infogats i förslaget. I de fall när utbetalningstiden förlängs kommer det utbetalda beloppet att vara lägre efter ändringen än före.

Möjligheten att göra uppehåll i utbetalningarna och förlänga utbetalningstiden föreslås att gälla även för pensionsförsäkringar som avser efterlevandepension.

Motsvarande villkor för ålderspension och efterlevandepension finns även för utbetalningar från pensionssparkonto. Pensionssparkonto är ett bundet långsiktigt pensionssparande utan försäkringsinslag (individuellt pensions-sparande, IPS). De föreslagna möjligheterna till ökad flexibilitet vid utbetalning av pension från en pensionsförsäkring bör också gälla för pensionssparkonto.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringen föreslår att de föreslagna lagändringändringarna träder i kraft den 1 januari 2025.

Utskottet ställningstagande

Utskottet stöder den ökade flexibiliteten och tydligheten i pensionsystemet genom de föreslagna regeländringarna. Det är bra att de nya reglerna möjliggör en större flexibilitet i pensionsbeslutet för den enskilde genom att möjligheten att justera eller pausa pensionsbeslutet ökar markant.

Utskottet har inget att invända mot regeringens förslag och tillstyrker därmed propositionen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2023/24:159 Flexibla regler för utbetalning från pensionsförsäkring och pensionssparkonto:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229).

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i
inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs i fråga om inkomstskattelagen (1999:1229)¹

dels att 58 kap. 11, 14, 25 och 28 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 58 kap. 11 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

58 kap.

11 §

Ålderspension får inte betalas ut under kortare tid än fem år. Om utbetalningarna ska upphöra när den försäkrade fyller 65 år, får pensionen dock inte betalas ut under kortare tid än tre år. *Pensionen ska under de första fem åren betalas ut med samma belopp vid varje utbetalningstillfälle eller med stigande belopp. Pensionen ska upphöra när den försäkrade dör, även om den bestämda utbetalningstiden inte har löpt ut.*

För sådan ålderspension enligt allmän pensionsplan som ska upphöra under den försäkrades livstid gäller, i stället för vad som sägs i första stycket, det som anges i planen. Vad som avses med allmän pensionsplan framgår av 20 §.

Ålderspension får inte betalas ut under kortare tid än fem år. Om utbetalningarna ska upphöra när den försäkrade fyller 65 år, får pensionen dock inte betalas ut under kortare tid än tre år. *Varje utbetalning av pensionen under de första fem utbetalningsåren ska göras med samma eller med stigande belopp.*

Vad som sägs i första stycket hindrar inte att den försäkrade under de första fem utbetalningsåren gör ett eller flera uppehåll med utbetalningarna. Efter ett uppehåll ska varje utbetalning av pensionen under den tid som kvarstår av femårsperioden göras med samma belopp som den sista utbetalningen före uppehållet eller med stigande belopp.

Vad som sägs i första stycket hindrar inte heller att den försäkrade under de första fem utbetalningsåren väljer att förlänga utbetalningstiden. Pensionen ska under den tid som kvarstår av femårsperioden efter förlängningen betalas ut med samma belopp som den första utbetalningen efter förlängningen eller med stigande belopp. Det gäller även när utbetalningstiden

¹ Lagen omtryckt 2008:803.

förlängs i samband med ett uppehåll med utbetalningarna.

Pensionen ska upphöra när den försäkrade dör, även om den bestämda utbetalningstiden inte har löpt ut.

11 a §

För sådan ålderspension enligt allmän pensionsplan som ska upphöra under den försäkrades livstid gäller, i stället för vad som sägs i 11 §, det som anges i planen. Vad som avses med allmän pensionsplan framgår av 20 §.

14 §

Efterlevandepension får betalas ut bara så länge den efterlevande lever. *Pensionen ska under de första fem åren betalas ut med samma belopp vid varje utbetalningstillfälle eller med stigande belopp.*

Efterlevandepensionen får under den efterlevandes livstid inte upphöra förrän fem år förflutit från den försäkrades död med följande undantag:

1. Efterlevandepension till en person som avses i 13 § första stycket 1 får upphöra om denne gifter sig.

2. Om den försäkrade har dött mindre än fem år före den tidpunkt då försäkringen enligt avtalet annars skulle ha upphört att gälla, får efterlevandepensionen upphöra vid sistnämnda tidpunkt.

3. Om utbetalning av efterlevandepension till barn under 20 år har påbörjats, får pensionen upphöra när barnet fyller 20 år.

4. Efterlevandepension till barn på grund av försäkring som avses i 9 § andra stycket, ska upphöra senast när barnet fyller 20 år.

Vad som sägs i första stycket hindrar inte att den efterlevande under de första fem utbetalningsåren gör ett eller flera uppehåll med utbetalningarna. Ett uppehåll med utbetalningarna innebär inte att pensionen ska anses ha upphört enligt andra stycket. Efter ett uppehåll ska varje utbetalning av pensionen under den tid som kvarstår av femårsperioden göras med samma belopp som den sista utbetalningen före uppehållet eller med stigande belopp.

Vad som sägs i första stycket hindrar inte heller att den efterlevande under de första fem

utbetalningsåren väljer att förlänga utbetalningstiden. Pensionen ska under den tid som kvarstår av femårsperioden efter förlängningen betalas ut med samma belopp som den första utbetalningen efter förlängningen eller med stigande belopp. Det gäller även när utbetalningstiden förlängs i samband med ett uppehåll med utbetalningarna.

25 §

Ålderspension får inte betalas ut under kortare tid än fem år. Om pensionssparavtalet ska upphöra när pensionsspararen fyller 65 år, får pensionen dock inte betalas ut under kortare tid än tre år. *Pensionen ska under de första fem åren betalas ut med samma belopp vid varje utbetalningstillfälle eller med stigande belopp. Pensionen ska upphöra när pensionsspararen dör, även om den bestämda utbetalningstiden inte har löpt ut.*

Ålderspension får inte betalas ut under kortare tid än fem år. Om pensionssparavtalet ska upphöra när pensionsspararen fyller 65 år, får pensionen dock inte betalas ut under kortare tid än tre år. *Varje utbetalning av pensionen under de första fem utbetalningsåren ska göras med samma eller med stigande belopp.*

Vad som sägs i första stycket hindrar inte att pensionsspararen under de första fem utbetalningsåren gör ett eller flera uppehåll med utbetalningarna. Efter ett uppehåll ska varje utbetalning av pensionen under den tid som kvarstår av femårsperioden göras med samma belopp som den sista utbetalningen före uppehållet eller med stigande belopp.

Vad som sägs i första stycket hindrar inte heller att pensionspararen under de första fem utbetalningsåren väljer att förlänga utbetalningstiden. Pensionen ska under den tid som kvarstår av femårsperioden efter förlängningen betalas ut med samma belopp som den första utbetalningen efter förlängningen eller med stigande belopp. Det gäller även när utbetalningstiden förlängs i samband med ett uppehåll med utbetalningarna.

Pensionen ska upphöra när pensionsspararen dör, även om den bestämda utbetalningstiden inte har löpt ut.

28 §

Efterlevandepension får betalas ut bara så länge den efterlevande lever. *Pensionen ska under de första fem åren betalas ut med samma belopp vid varje utbetalnings-tillfälle eller med stigande belopp.*

Efterlevandepensionen får under den efterlevandes livstid inte upphöra förrän fem år förflutit från den försäkrades död med följande undantag:

1. Om pensionsspararen har dött mindre än fem år före den tidpunkt då utbetalningarna annars skulle ha upphört, får efterlevandepensionen upphöra vid sistnämnda tidpunkt.

2. Om utbetalning av efterlevandepension till barn under 20 år har påbörjats, får pensionen upphöra när barnet fyller 20 år.

Efterlevandepension får betalas ut bara så länge den efterlevande lever. *Varje utbetalning av pensionen under de första fem utbetalningsåren ska göras med samma eller med stigande belopp.*

Vad som sägs i första stycket hindrar inte att den efterlevande under de första fem utbetalningsåren gör ett eller flera uppehåll med utbetalningarna. Ett uppehåll med utbetalningarna innebär inte att pensionen ska anses ha upphört enligt andra stycket. Efter ett uppehåll ska varje utbetalning av pensionen under den tid som kvarstår av femårsperioden göras med samma belopp som den sista utbetalningen före uppehållet eller med stigande belopp.

Vad som sägs i första stycket hindrar inte heller att den efterlevande under de första fem utbetalningsåren väljer att förlänga utbetalningstiden. Pensionen ska under den tid som kvarstår av femårsperioden efter förlängningen betalas ut med samma belopp som den första utbetalningen efter förlängningen eller med stigande belopp. Det gäller även när utbetalningstiden förlängs i samband med ett uppehåll med utbetalningarna.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.